

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕФЕКТИВНОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ КРАЇН ЄС

Коротких К. В., здобувач вищої освіти

Ключник А. В., д-р екон. наук, професор

Миколаївський національний аграрний університет

e-mail: korotkihkarina14.2003@gmail.com

Анотація. В тезах висвітлено особливості землекористування в країнах Європейського Союзу. Досліджено сучасний стан землекористування та показники в різних країнах ЄС. Зроблено висновок, що основними перспективами розвитку землекористування є ефективна співпраця з державними інституціями та розвитку сектору з урахуванням збереження навколишнього середовища.

Ключові слова: землекористування, сільське господарство, ефективність землекористування, спільна сільськогосподарська політика.

Європа є одним із найбільш інтенсивно використовуваних масивів суші на земній кулі, з найбільшою часткою землі, яка використовується для сільського господарства, лісів і, меншою мірою, для міських територій та інфраструктури. Нещодавні дані про ескалацію кліматичних змін підкреслили важливість досягнення швидшого прогресу до сталості та стійкості в критично важливих розвитку ефективного землекористування в країнах ЄС. Дуже значний внесок сектору землекористування буде необхідним для досягнення низки цілей сталого розвитку та зобов'язань між 2030 і 2050 роками, включно з кліматом, біорізноманіттям і використанням природних ресурсів

Під землекористуванням розуміється соціально-економічне призначення землі. Ділянки землі можуть бути використані для житлових, промислових, сільськогосподарських, лісогосподарських, рекреаційних, транспортних потреб тощо. Ділянка землі може використовуватися паралельно для багатьох різних цілей: наприклад, ліс може використовуватися для лісового господарства, для полювання або для відпочинку.

У більшості цивілізованих країн світу існує відкритий ринок землі, де не існує обмеження щодо купівлі-продажу. У кожній європейській країні різна частка землі знаходиться у приватній власності.

Сільськогосподарське землекористування є найпоширенішою основною категорією землекористування в ЄС. Сільське господарство є одним із найдавніших у світі засобів виробництва, що має довгу історію, коли доісторичні цивілізації перейшли від кочового мисливства-збиральництва до землеробства в постійних поселеннях. У наступні тисячоліття сільське господарство було головною силою прогресу та сприяло розвитку багатьох європейських міст, які існують сьогодні.

Але з початком промислової революції сільське господарство почало поступово відступати, оскільки країни активно рухалися до виробництва, а згодом і до послуг.

Сьогодні цей сектор становить невелику частку економіки ЄС: за даними Євростату, у 2022 році сільське господарство внесло 215,5 мільярдів євро у валовий внутрішній продукт (ВВП). У відносному вираженні це означає 1,4% від загального ВВП, частка, яка залишається стабільною протягом останніх 20 років [1].

Після продажу багатьох продуктів на ринках у 2022 році цей сектор землекористування отримав понад 537 мільярдів євро, причому 287,9 мільярдів євро припадає на сільськогосподарські культури, такі як зернові, овочі, фрукти, вино та картопля, і 206 мільярдів євро на молоко, свиней, велику рогату худобу, птицю та яйця.

Сильна посуха у 2023 році вплинула на виробництво сільськогосподарських культур, зокрема картоплі, та призвела до зростання цін у 24 країнах ЄС.

Найбільше зростання спостерігалось в Німеччині – на 49%, за нею йдуть Словаччина (48%) і Хорватія (44%). Проте в Бельгії (-18%), Кіпрі (-14%) та Австрії (-4%) ціни на картоплю впали. Навпаки, зернові, включаючи пшеницю, ячмінь, кукурудзу, жито, овес та інші види, зафіксували значне зниження на 26% [2].

Франція була найбільшим продавцем у 2022 році, заробивши 97,1 млрд євро, за нею йдуть Німеччина (76,2 млрд євро), Італія (71,5 млрд євро), Іспанія (63 млрд євро) і Польща (39,5 млрд євро) [1].

У 2022 році витрати на виробництво були значними — 316,7 мільярда євро, що майже на 22% більше, ніж у попередньому році. Сплеск був здебільшого викликаний вторгненням Росії в Україну, через що ціни на енергоносії та добрива злетіли до рекордного рівня.

За оцінками, у сільському господарстві працює 8,6 мільйона людей, що становить 4,2% зайнятих у ЄС. Найбільшими роботодавцями є Румунія (1,76 млн) і Польща (1,46 млн). Однак ці цифри не дають повної картини, оскільки збирання врожаю є сезонною діяльністю, на якій багато людей працюють за тимчасовими контрактами неповний робочий день.

Сільське господарство є ризикованим бізнесом, який залежить від погодних умов, нестабільного попиту та іноземної конкуренції, що ускладнює отримання прибутку та залучення інвестицій. Це пояснює, чому землекористування є однією з найбільш субсидованих галузей в ЄС, незважаючи на його незначний внесок в економічне зростання.

Спільна сільськогосподарська політика (САР) (масштабна програма державної допомоги, яка спрямована на те, щоб європейські фермери отримували мінімальний стабільний дохід і могли конкурувати через кордони) виділяє 264 мільярди євро на період 2023-2027 років, головним чином на два напрямки діяльності: 189,2 мільярда євро на підтримку доходів, прямі виплати, які компенсують витрати фермерів, і 66 мільярдів євро на розвиток сільської місцевості для вирішення проблем бідних територій [3].

Перспектива розвитку сільськогосподарського землекористування ґрунтується на тому, що прямі виплати, які гарантує CAP не прив'язані до кількості врожаю, який вирощують фермери під час землекористування. Саме цей зв'язок стимулюватиме перевиробництво для отримання більшої частки субсидій і переверне ринок землекористування. Натомість виплати розподіляються відповідно до гектарів (сільськогосподарських угідь) і дбайливого відношення до біорізноманіття, добробуту тварин і правил охорони здоров'я.

Європейські експерти підкреслюють, що важливим фактором успішного запровадження розвитку ефективного землекористування та розбудови сільських територій є взаємодія органів влади з громадами, фермерами, місцевим самоврядуванням.

Таким чином, землекористування країн ЄС будучи економічно ефективними, повинно ґрунтуватись на екологічно чистому способі розвитку і підтримувати ґрунти та біорізноманіття країн. Невизначеність бізнесу та вплив сільського господарства на навколишнє середовище підтверджують значну роль, яку державний сектор відіграє фермерів країн ЄС. Серед найбільш важливої групи стратегій є ті, які забезпечують фінансування сільських територій, причому CAP є найбільшою та найважливішою для визначення напрямку руху.

Список використаних джерел:

1. Performance of the agricultural sector. Statistics Explained. 2023. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Performance_of_the_agricultural_sector
2. Steady growth: EU agriculture prices end 2023 with a 2% rise. Euronews. 2024. URL: <https://www.euronews.com/business/2024/01/19/steady-growth-eu-agriculture-prices-end-2023-with-a-2-rise>
3. The common agricultural policy at a glance. URL: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/cap-glance_en

Abstract. The article highlights the peculiarities of land use in the countries of the European Union. The current state of land use and indicators in various EU countries were studied. It was concluded that the main prospects for the development of land use are effective cooperation with state institutions and the development of the sector taking into account the preservation of the environment.

Key words: land use, agriculture, land use efficiency, common agricultural policy.